

بسم الله الرحمن الرحيم

*دعا یعنی امید داشتن به خدا

دعا چیست؟

پروردگار عالم فرموده است: از من بخواهید

در باب گزینش راه تقدیر، انتخاب با شماست، اما نقش هدایت و کمک الهی را حتماً باید در نظر داشت. گاهی شما برای انجام کاری خسته میشوید، از خدای متعال نیرو میخواهید، خدا هم به شما نیرو میدهد و راه میافتید. گاهی در یک انتخاب دچار مشکل میشوید، از خدای متعال هدایت و دستگیری میخواهید، خدا هم شما را هدایت میکند. یکی هم هست که در آن شرایط از خدا نیرو نمیخواهد، نیرو هم گیرش نمی‌آید؛ از خدا هدایت نمیخواهد، هدایت هم گیرش نمی‌آید. پروردگار عالم به ما فرموده است از من بخواهید؛ هدایت بخواهید، کمک بخواهید، توفیق بخواهید.

بیانات در دیدار دانشجویان و اساتید دانشگاه‌های استان همدان ۱۷/۰۴/۱۳۸۳

مغز عبادت است

در روایت وارد شده است که دعا «مخَّ العبادَة»؛ مغز عبادت، یا به تعبیر رایج ماها، روح عبادت، دعاست. دعا یعنی چه؟ یعنی با خدای متعال سخن گفتن؛ در واقع خدا را نزدیک خود احساس کردن و حرف دل را با او در میان گذاشتن. دعا یا درخواست است، یا تمجید و تحمید است، یا اظهار محبت و ارادت است؛ همه‌ی اینها دعاست.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

همیشه همراه با امید به اجابت است

رابطه دعا، رابطه قلبی شما با خداست. دعا، یعنی خواستن و خدا را خواندن. خواستن، یعنی امیدواری. تا امید نداشته باشید، از خدا چیزی را درخواست نمی‌کنید. انسان ناامید که چیزی طلب نمی‌کند. پس دعا یعنی امید که ملازم با امید به اجابت است. این امید به اجابت، دل‌ها را مشتعل می‌کند و منور نگه می‌دارد.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۰۱/۱۰

رقیب ابزارهای مادی نیست

خداوند متعال، وسیله‌ای به انسان داده است که انسان میتواند حوائج خود را با آن برآورده کند. آن وسیله چیست؟ خواستن از خدای متعال است. کلامی از امیرالمؤمنین علیه‌السلام نقل شده است که ایشان - بنا بر نقل - فرموده‌اند: «خدای متعال، به این که به تو اذن داد از او بخواهی، کلید همه گنجینه‌های خود را در دست تو قرار داد.» پس، اذنی که خداوند متعال داد تا هر چه می‌خواهی از او بخواهی، کلید همه خزائن الهی است. هر وقت... بخواهی، به وسیله دعا، در خزائن الهی را باز می‌کنی

اگر دعا، چنین نقش معجزآسایی دارد، پس این وسایل دنیوی و این ابزارها و علم و صنعت و نظایر آن چیست؟ جواب این است که دعا رقیب ابزارهای مادی نیست. این طور نیست که وقتی انسان میخواهد به مسافرت برود، یا با خودرو و قطار و هواپیما عازم شود و یا با دعا برود! همچنین این طور نیست که اگر انسان بخواهد وسیله‌ای به دست آورد، یا پول خرج کند و یا اگر پول نداشت به دعا متوسل شود و آن وسیله را به دست آورد! معنای

دعا این است که شما از خدا بخواهید تا او این وسایل را جور بیاورد. آن وقت علل مادی، هر کدام در جای خودشان قرار میگیرند. دعای مستجاب این گونه است

وقتی دعا میکنید که حاجتی از شما برآورده شود، اگر خدای متعال آن دعا را مستجاب کند، استجابتش این است که ابزارهای مادی و عادی و معمولی این خواسته، جور میشود. یعنی خدا جور میآورد. همه وسایل عالم از این قبیل است. بنابراین، دعا موجب نشود کسی تنبلی کند. دعا موجب نشود که کسی از دانش و علم و ابزار مادی و علّت و معلول طبیعی، دست بشوید؛ نه. دعا رقیب آنها نیست، بلکه در طول آنهاست. دعا، جور آورنده آنهاست البته غالباً این طور است. ضمناً بعضی مواقع، خدای متعال معجزه هم نشان میدهد که آن بحث دیگری است. معجزه در موارد استثنایی رخ میدهد و در غیر موارد استثنایی، دعا جور کننده روال عادی است

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۲۸/۱۱/۱۳۷۳

می‌تواند به زبان خودتان باشد

دعا، خواندن خداست؛ حالا می‌تواند به زبان فارسی یا به زبان خودتان باشد؛ هر چه که می‌خواهید با خدا حرف بزنید؛ این، دعاست. هر چه می‌خواهید با او در میان بگذارید. گاهی هم حاجت خواستن نیست، فقط اُنس با خداست. حاجات هم مختلف است؛ گاهی کسی از خدای متعال، رضای او را می‌خواهد یا مغفرت او را مطالبه می‌کند، این یک جور حاجت است. یک وقت هم انسان چیزهای مادی را درخواست می‌کند؛ هیچ مانعی ندارد. خواستن از خدا - هر چیزی و به هر زبانی - خوب است. و همین خواصی را که عرض کردیم (ارتباط با خدا و احساس بندگی) دارد. البته دعاهای ماثور از ائمه علیهم‌السلام بهترین مضامین در زیباترین الفاظ و سرشار از معارف الهی است که قدر آنها را باید دانست و بایستی به آنها متوسل شد

قرآن صاعد است

دعا سخن گفتن با خدای متعال است؛ به تعبیر امام بزرگوارمان «دعا قرآن صاعد است»؛ همان حرف زدن با خدا است. یک وقت شما قرآن میخوانید، خدا دارد با شما حرف میزند، یک وقت دعا میکنید، شما دارید با خدا حرف میزنید. وقتی قرآن میخوانید این قرآن نازل است یعنی خدای متعال دارد با شما صحبت میکند و حرف میزند، حقایق را برای شما روشن میکند؛ از بالا نازل میشود؛ و وقتی شما دعا میخوانید، شما دارید با خدا حرف میزنید؛ این صدای شما است که صعود پیدا میکند.

بیانات در دیدار خانواده‌های شهدای هفتم تیر و جمعی از خانواده‌های شهدای مدافع حرم ۰۵/۰۴/۱۳۹۵

شکننده فساد، انانیت، استکبار، استعلا و غرور انسانی است

خشوع در مقابل پروردگار، اصل دعا، این است. این که میبینید از قول پیغمبر صلی الله علیه وآله نقل شده است که فرمود: «الدُّعَاءُ مَخِ الْعِبَادَةِ؛ مغز عبادت دعاست» به خاطر آن است که در دعا حالتی وجود دارد که عبارت است از وابستگی مطلق به پروردگار و خشوع در مقابل او. اصل عبادت هم این است. لذاست که در ادامه آیه شریفه «وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ» میفرماید: «ان الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين.» اصل دعا این است که انسان در مقابل خدای متعال، خود را از انانیت دروغین بشری بیندازد. اصل دعا، خاکساری. پیش پروردگار است.

عزیزان من! هر جا که شما نگاه کردید و بدی و فساد را از ناحیه کسی، مشخصاً دیدید، اگر دقت کنید مشاهده خواهید کرد که اساس و منشأ آن بدی و فساد، انانیت، استکبار، استعلا و غرور انسانی است. دعا باید... این را بشکنند

خدای متعال، گاهی برای من و شما مشکلاتی به وجود می‌آورد، تا وادار به تضرع و توجه و خشوع‌مان کند. همان‌طور که در آیات کریمه قرآن می‌فرماید: «و لقد ارسلنا الی امم من قبلک فاخذناهم بالأسا والضراء لعلمهم یتضرعون. فلولا اذ جائهم بأسنا تضرعوا و لکن قست قلوبهم و زین لهم الشیطان ما کانوا یعملون» این تضرع، نه برای خاطر خدا، که به خاطر خود ماست. خدا احتیاجی به تضرع من و شما ندارد

تیشه زان بر هر رگ و بندم زنند

تا که با مهر تو پیوندم زنند

این حالت تضرع است که دل را از عشق خدا پر میکند؛ انسان را با خدا آشنا میکند؛ انسان را از خودبینی و خودنگری فسادانگیز تهی میکند و او را از نور مقدس پروردگار و لطف الهی، سرشار میسازد.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۲۸/۱۱/۱۳۷۳

بهترین آنها را در مکتب پیامبر خدا و اهل بیت می‌توان جست

بهترین دعا آن است که از سر معرفتی عاشقانه به خدا و بصیرتی عارفانه به نیازهای انسان انشا شده باشد، و این را فقط در مکتب پیامبر خدا (صلی الله علیه واله وسلم) و اهل بیت طاهرین او می‌توان جست. ما بحمد الله

ذخیره‌ی بی‌پایان از ادعیه‌ی مأثورہ‌ی از اہلبیت (علیہم‌السلام) داریم کہ انس با آن، صفا و معرفت و کمال و محبت می‌بخشد و بشر را از آلائشها پاکیزه می‌سازد.

یادداشت حضرت آیت‌اللہ خامنہ‌ای درباره مناجات شعبانیه ۱۳۶۹/۱۰/۰۱.

معارفی در آن است کہ در روایات و نهج‌البلاغه نیست

در دعاہای معتبر خیلی معارف وجود دارد کہ انسان اینها را در هیچ جا پیدا نمی‌کند؛ جز در خود همین دعاہا. در منابع معرفتی ما چیزهایی وجود دارد کہ جز در صحیفہ‌ی سجادیہ یا در دعاہای مأثور از ائمہ (علیہم‌السلام) انسان اصلاً نمیتواند اینها را پیدا کند. این معارف با زبان دعا بیان شدہ. نہ این کہ خواستند کتمان کنند؛ طبیعت آن معرفت، طبیعتی است کہ با این زبان میتواند بیان شود؛ با زبان دیگری نمیتواند بیان شود؛ بعضی از مفاهیم جز با زبان دعا و تضرع و گفتگو و نجوای با پروردگار عالم اصلاً قابل بیان نیست. لذا ما در روایات و حتی در نهج‌البلاغه از این گونه معارف کمتر میبینیم؛ اما در صحیفہ‌ی سجادیہ و در دعای کمیل و در مناجات شعبانیه و در دعای عرفہ‌ی امام حسین و در دعای عرفہ‌ی حضرت سجاد و در دعای ابوحمزہ‌ی ثمالی از این گونه معارف، فراوان میبینیم. از دعاہا غفلت نکنید.

بیانات در دیدار اعضای ہیأت دولت ۱۳۸۴/۰۷/۱۷

بدون عمل و اقدام فایده‌ای ندارد

وقتی ما بہ درگاہ حق متعال دعا میکنیم، در حقیقت وسیلہ‌ای برای رسیدن بہ حوائج خودمان میجوییم و راہی بہ سوی این حوائج میپیماییم و از آن استفاده میکنیم. این، یک گونه دعا کردن است: دعا برای گرفتن مقصود. این‌طور نیست کہ کسی گمان کند ہمہ‌ی مقاصد، بہ وسیلہ‌ی ابزارها یا وسایل مادی برای انسانها قابل دسترسی

است. بلکه چیزهایی را انسان با دعا باید به دست آورد. البته نه دعای تنها و دعای بدون عمل. هیچ فایده‌ای ندارد که انسان در عمل را ببندد و به دعا اکتفا کند. اما در کنار عمل، در کنار اقدام، در کنار به کار انداختن همت و تلاش، خواستن از خدا را نیز باید قرار بدهیم. این دعا، حاجات را برای انسان برآورده میسازد. لذا ملاحظه میکنید که پیغمبر اکرم صلیالله علیه و آله وسلم، در میدان جنگ، بعد از آن که همه‌ی کارها را انجام داده است، دعا هم میکند. بنابراین، یکی از وظایف ماست که دعا کنیم، تا از این راه به حاجات و اهداف و مقاصد خودمان نائل شویم.

دعا، وسیله‌ای در کنار وسایل دیگر است. به قول بزرگان از محققین و متفکرین ما، همچنان که در عالم وجود، خدای متعال دهها وسیله و سبب و علت قرار داده است، دعا هم یکی از سببهاست. در بسیاری از دعاها، حاجت و مقصود خواستن مطرح میشود.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۰۷/۱۲/۱۳۷۱

وسيله‌ای است برای رسیدن به حوائج، فهمیدن معارف و تقرب الی الله

در دیدگاه اول، دعا وسیله است برای رسیدن به حوائج و مقصودها و هر آنچه که انسان میخواهد و آرزو میکند؛ و در دیدگاه دوم، دعا وسیله است برای فهمیدن معارف الهی. اما دیدگاه سوم برای دعا این است که انسان با دعا و تضرع و عرض حاجت، خود را به خدای متعال نزدیک کند. نفس دعا کردن، تقرب الی الله است. خود حرف زدن با پروردگار، خود تضرع کردن، با خدای متعال سخن گفتن، نزد خدای متعال عذرخواهی و توبه و استغفار کردن، برای انسان یکی از مقاصد و هدفهاست. این، بالاترین جنبه‌هایی است که در دعا وجود دارد. نفس این که انسان در مقابل پروردگار بایستد و اشک بریزد و اظهار کوچکی و حقارت کند، برای انسان یک علو

مقام و مرتبه است. بشر با تضرع در پیش خدای متعال است که عروج میکند و اوج میگیرد. بدبختی انسان وقتی است که از خدای متعال غافل شود.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۰۷/۱۲/۱۳۷۱

دستاوردها و ثمرات دعا کدام است؟

تعلیم و تزکیه

در دعا فقط این نیست که انسان دل را به خدا نزدیک میکند؛ این هست، فراگیری هم هست. در دعا هم تعلیم است، هم تزکیه هست. دعا هم ذهن را - این دعا‌های مأثور از ائمه (علیهم‌السلام) - روشن میکند، حقایق را، معارفی را به ما می‌آموزد که در زندگی به آنها نیاز داریم، و هم دل را متوجه به خدا میکند.

خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۳/۱۳۸۸

احساس نزدیکی به خدا و زدودن غفلت

دستاوردهای دعا چیست؟ وقتی ما با خدا سخن می‌گوییم، او را نزدیک خود احساس می‌کنیم، مخاطب خود میدانیم و با او حرف می‌زنیم، این دستاوردها از جمله‌ی فواید و عواید دعاست. زنده نگهداشتن یاد خدا در دل، غفلت را - که مادر همه‌ی انحراف‌ها و کجیها و فسادهای انسان، غفلت از خداست - می‌زداید. دعا غفلت را از دل انسان می‌زداید؛ انسان را به یاد خدا می‌اندازد و یاد خدا را در دل زنده نگه میدارد. بزرگترین خسارتی که افراد محروم از دعا مبتلای به آن میشوند، این است که یاد خدا از دل آنها می‌رود.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

تقویت و استقرار ایمان در دل

[یک] دستاورد دعا، تقویت و استقرار ایمان در دل است. خصوصیت دعا این است که ایمان را در دل پایدار و [مستقر] میکند. ایمان قابل زوال در مواجهه با حوادث عالم و سختیها، خوشیها، تنعمها و حالات گوناگون انسان، در خطر از بین رفتن است. میشناسید کسانی را که ایمان داشتند؛ اما در مواجهه با مال دنیا، با قدرت دنیا، با لذات جسمی و شهوات قلبی، ایمان از دست آنها رفت. این، ایمان متزلزل و غیرمستقر است. خصوصیت دعا این است که ایمان را در دل انسان مستقر و ثابت میکند و خطر زوال ایمان با دعا و استمرار توجه به خدای متعال از بین میرود.

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

دمیدن روح اخلاص

[یک] دستاورد، دمیدن روح اخلاص در انسان است. با خدا سخن گفتن و خود را نزدیک او دیدن، به انسان [روح اخلاص] میدهد. اخلاص یعنی کار را برای خدا انجام دادن. همه‌ی کارها را میشود برای خدا انجام داد. بندگان خوب خدا همه‌ی کارهای معمولی روزمره‌ی زندگی را هم با نیت تقرب به خدا انجام میدهند و میتوانند. بعضی هم هستند که حتی قریبترین و عبادتیرین کارها - مثل نماز - را نمیتوانند برای خدا انجام دهند. بی اخلاصی، درد بزرگی برای انسان است. دعا روح اخلاص را در انسان میدمد

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

خودسازی و رشد فضایل اخلاقی

یک [دستاورد دعا، خودسازی و رشد فضایل اخلاقی در انسان است. انسان با توجه به خدا و با حرف زدن با]
خداى متعال، فضایل اخلاقی را در خود تقویت میکند؛ این خاصیت قهری و طبیعی انس با پروردگار است؛
بنابراین دعا میشود پلکان عروج انسان به سمت کمالات. متقابلاً دعا رذایل اخلاقی را از انسان میزداید؛ حرص و
کبر و خودپرستی و دشمنی با بندگان خدا و ضعف نفس و جبن و بیصبری را از انسان دور میکند

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

ایجاد محبت به خدا

یک [دستاورد دعا، ایجاد محبت به خداى متعال است. دعا عشق به خداى متعال را در دل زنده میکند. مظهر]
همه‌ی زیباییها و خوبیها ذات اقدس پروردگار است. دعا و انس و تکلم با خداى متعال، این محبت را در دل
به وجود می‌آورد

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

دمیدن روح امید

یک [دستاورد دعا، دمیدن روح امید در انسان است. دعا به انسان قدرت مقاومت در مقابل چالشهای زندگی را]
میدهد. هر کس در دوران زندگی خود با حوادثی مواجه میشود و چالش‌هایی پیدا میکند. دعا به انسان توانایی و
قدرت میدهد و انسان را در مقابل حوادث مستحکم میکند؛ لذا در روایت از «دعا» تعبیر شده است به سلاح...
در مواجهه‌ی با حوادث، توجه به خداى متعال، مثل سلاح برنده‌ی در دست انسان مؤمن است. لذا در میدان
جنگ، پیغمبر مکرم اسلام همه‌ی کارهای لازم را انجام میداد؛ سپاه را می‌آراست، سربازان را به صف میکرد،
امکانات لازم را به آنها میداد، توصیه‌های لازم را به آنها میکرد، اشراف فرماندهی خودش را اعمال میکرد؛ اما

در همان وقت هم وسط میدان زانو میزد، دست به دعا بلند میکرد، تضرع میکرد، با خدای متعال حرف میزد و از او میخواست

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

برآورده شدن حاجات

دستاورد دیگر دعا، برآمدن حاجات است. یکی از دستاوردهای دعا این است که حاجاتی که انسان دارد، از خدای متعال میخواهد و خدا آن حاجات را برآورده میکند. البته همه‌ی خواص دعا این نیست؛ این هم یکی در کنار بقیه‌ی دستاوردهای دعاست. فرمود: «اسألوا الله من فضله»؛ از خدای متعال بخواهید و نیازهای خودتان را از او بطلبید. خدای متعال کریم‌تر از آن است که باب دعا را باز کند، اما باب اجابت را ببندد

بیانات در خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۲۹/۰۷/۱۳۸۴

مهمترین علاج دنیاطلبی

قدرت‌طلبی، دنبال جاه و مقام رفتن، دنبال دنیا به هر شکل آن رفتن، از نظر امیرالمؤمنین در همه‌ی زمانها محکوم و مردود است... یاد خدا و توجه به ذکر و مناجات الهی، مهمترین علاجی است که امیرالمؤمنین برای این کار دارد

خطبه‌های نماز جمعه تهران ۲۹/۰۶/۱۳۸۷

نترسیدن از بیگانگان و قلدران

برای این که انسان از قدرتها نترسد، باید از خدا بترسد. دلی که از خوف و محبت خدا و توجه به پروردگار پر شد، دیگر از هیچ قدرتی واهمه نخواهد داشت. فایده دعا این است. راز بزرگِ موقّیت امام بزرگوار ما - که میدیدید مثل کوه، استوار ایستاده بود - همان ایستادگی وی بود که از راه ارتباط با خدا به دست آورده بود. رابطه با خدا، این فایده را دارد. این که بنده گاهی روی دعا و تضرّع، بخصوص برای شما جوانان تکیه میکنم، به خاطر این است که آینده کشور در دست شماست. سرنوشت این ملت در دست جوانان است و جوانان نباید در دلهایشان بیم و خوفی از قدرتها و بیگانگان و قلدران داشته باشند و فریفته آنها هم نباید بشوند. این عدم خوف و بیم و فریفتگی، از راه انس با خدا و دعا و تضرّع و توجه به دست می آید

بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۲۸/۰۲/۱۳۷۳